

Miten tukea lasta, kun vanhempi sairastaa syöpää?

Vinkkejä varhaiskasvatuksen ja koulun ammattilaisille sekä muille
lasten ja perheiden parissa työskenteleville

Hyvinvoiva perhe syövästä huolimatta

Lapsiperheen vanhemman syöpään sairastuminen on usein kriisi, joka koskettaa koko perhettä, erityisesti lapsia. Tutkimusten mukaan vanhemman syöpä lisää lapsen riskiä psyykkisiin häiriöihin (Niemelä 2012).

Lapsen tukeminen on tarpeen erityisesti silloin, kun syöpä aiheuttaa muutoksia arkeen: mitä varhaisemmassa vaiheessa lapsi saa tukea, sitä enemmän on tehtävissä lapsen hyvinvoinnin ja pärjäävyyden edistämiseksi.

Tieto vanhemman syövästä ei välttämättä tule esimerkiksi varhaiskasvatuksen tai koulun ammattilaisten tietoon, mutta silti se voi näkyä lapsen päivän aikana. Tietoisuus vakavan sairastumisen vaikutuksista lapseen on tärkeää. Osana omaa työtä ja sen sallimissa puitteissa tapahtuva lapsen tukeminen, pienessäkin määrin, on merkityksellistä.

Epätietoisuus tulevasta, huolet ja pelko painavat usein vanhempien lisäksi myös lapsia. Lasten pelot liittyvät sairastuneen vanhemman heikentyneeseen vointiin, joissain tapauksissa muuttuneeseen ulkonäköön ja vanhemman

menettämiseen. Tämä voi näkyä lapsen käytöksen tai reagoitapojen muuttumisena: jokainen reagoi yksilöllisesti. Lapsella voi olla huoli vanhemmastaan päivän aikana tai toisaalta päivän puuhat voivat olla irtiotto kotielämästä.

Stressaavassa elämäntilanteessa lapsi voi olla tavallista itkuisempi, kiukuisempi tai muuttua puheliaasta sulkeutuneeksi tai iloisesta alakuloiseksi. Koululaisella läksyt voivat jäädä tekemättä tai koulupäivät voivat tuntua raskailta. Myös lapsen kaverisuhteet voivat joutua koetukselle: lapsi ei välttämättä jaksa liittyä toisten lasten seuraan.

Toimiva keskusteluyhteys vanhempien ja varhaiskasvatuksen tai vanhempien ja koulun ammattilaisten välillä on yksi lasta suojaavista tekijöistä. Parhaimmillaan se tukee lasta ja perhettä sairastumiskriisin yli.

Avoin keskustelu luo pohjaa yhteiselle ymmärrykselle, samansuuntaiselle käsitykselle lapsen tilanteesta ja tarpeista. Toimiva yhteistyö vahvistaa arjen sujumista ja yhteenkuuluvuuden tunnetta perheelle: selviämme tästä yhdessä.

"Pahimmillaan kommunikaation puute aiheutti ymmärtämättömyyttä ja väärinkäsityksiä jo muutenkin raskaaseen tilanteeseen."

- koululaisen syöpään sairastunut vanhempi

”Oli helpottavaa, mikäli koulussa lapsella tuli paha mieli jostain asiasta, niin opettajalla oli tieto, että meillä on kotona tämä tosi raskas tilanne syövän takia.”

- koululaisen syöpään sairastunut vanhempi

”Mielestäni oli tärkeää saada luotua luottamus opettajan kanssa, jotta pystyin kertomaan tämänhetkisestä tilanteesta hänelle.”

- koululaisen syöpään sairastunut vanhempi

Vinkkejä vanhemman kohtaamiseen

Luo luottamuksen ja avoimen keskustelun ilmapiiriä kohtaamisissa vanhempien kanssa. Työhösi kuuluvat keskustelut vanhempien kanssa ovat hyviä mahdollisuuksia vanhemmille jakaa perheen raskasta elämäntilannetta.

Pohdi yhdessä vanhempien kanssa miten lapsen tarpeita voi päivän aikana huomioida, jotta lapsen voimavarat riittävät muuttuneeseen elämäntilanteeseen ja koulunkäyntiin.

Sovi vanhemman kanssa, miten toimitaan, jos kuulet lasten puhuvan aiheesta keskenään. Lasten pohdinnat ja kysymykset ovat usein yksinkertaisia ja arkisia: mikä syöpä on, tarttuuko se, onko siihen lääkettä jne. Tarvittaessa löydät tietoa www.kaikkisyovasta.fi sivustolta.

Voit myös kääntyä Syöpäyhdistysten puoleen ja pohtia yhdistysten työntekijöiden kanssa syöpään liittyvien asioiden huomioimista osana omaa työtäsi.

Lasta suojaavat tekijät vanhemman sairastuessa vakavasti

- Varhaiskasvatuksen ja koulun aikuiset tietävät perheen tilanteen, ymmärtävät ja myötäelävät sekä osaavat tukea lasta yhdessä vanhempien kanssa
- Lapsen arjen rutiinien säilyminen (ravinto, uni, lepo, arjen rytmi)
- Lapsen arkiset ilon ja onnistumisen kokemukset
- Yhteenkuuluvuuden tunne ja toimiminen ikätovereiden kanssa
- Mielekäs vapaa-aika, leikit ja harrastukset, liikkuminen
- Lapsen läheinen ja turvallinen suhde vanhempiin ja sisaruksiin (luottamus, yhteenkuuluvuus, arvostus)

MIELI ry. Toimiva lapsi ja perhetyö. Lapset puheeksi -lokikirjat varhaiskasvatukseen ja kouluun. www.mieli.fi

Vinkkejä lapsen kohtaamiseen

Ole tarvittaessa käytettävissä lapselle kuuntelijana ja olkapäänä. Kerro lapselle, että tiedät hänen vanhempansa sairastumisesta ja että olet hänen tukena. Päivähoito- tai koulupäivä voi antaa lapselle välimatkaa vanhemman sairauteen, eikä hän välttämättä halua siellä käsitellä asiaa. Tieto aikuisen tuesta luo lapselle turvallisuuden tunnetta päivän ajaksi.

Huomaa hyvä ja iloitkaa onnistumisista, pienistäkin. Tavanomaiset asiat voivat vaatia lapselta sairastumiskriisin aikana erityisiä ponnisteluja. Päivän aikana koetuista ilon ja onnistumisen hetkistä kantautuu voimaa myös vapaa-aikaan ja kotielämään.

Tue erityisesti päivän aikaisissa kaverisuhteissa. Syöpäsairaana vanhemman infektorisikin vuoksi lapsen kaverit eivät välttämättä voi kyläillä kotona, lasten harrastuksiin liittyvät rutiinit voivat vaikeutua tai harrastuksiin ei ole enää varaa tiukentuneen taloustilanteen myötä. Päivän aikaisten kaverisuhteiden merkitys lasta suojaavana tekijänä korostuu: yhteinen tekeminen lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta ikätovereiden kanssa.

"Tilanteessa auttoi se, että opettajat olivat kiinnostuneita lapsen ja koko perheen tilanteesta ja myötäelivät tilannetta meidän kanssamme."

- koululaisen syöpään sairastunut vanhempi

Lisätietoa:

Pirkanmaan Syöpäyhdistys

www.pirsy.fi

Hämeenkatu 5A, 7.krs
33100 Tampere

Ajanvaraus p. 03 2499 200

Pohjois-Savon Syöpäyhdistys

www.pohjois-savonsyopayhdistys.fi

Kuninkaankatu 23 B
70100 Kuopio

Ajanvaraus p. 017 5801 801

PIRKANMAAN
SYÖPÄYHDISTYS

Yhteistyössä

mieli
Suomen Mielenterveys ry

POHJOIS-SAVON
SYÖPÄYHDISTYS

Oman alueesi Syöpäyhdistyksen yhteystiedot löydät täältä:

www.syopajarjestot.fi/jarjesto/jasenjarjestot